

SBU:s upplysningstjänst svarar på avgränsade frågor och svaren tas fram av SBU:s kansli. Vi presenterar artikelförfattarnas slutsatser och väger inte samman resultaten eller bedömer graden av vetenskaplig tillförlitlighet.

Svar från SBU:s upplysningstjänst nr ut202016 • Diarienummer: SBU 2020/18 • Datum: 24 april 2020

Ersta Väändpunktens barnprogram

Ersta Väändpunktens barnprogram är ett anhörigprogram som riktar sig till barn som lever i familjer där någon är beroende av alkohol eller droger. Programmet är utvecklat för barn i åldrarna 7–12 år.

Fråga

Vilka vetenskapliga studier finns på Ersta Väändpunktens barnprogram?

Frågeställare: Projektgruppen för Metodguiden för socialt arbete, Socialstyrelsen

Sammanfattning

SBU:s upplysningstjänst har efter litteratursökning varken identifierat någon relevant systematisk översikt eller någon relevant primärstudie som svarar på frågan.

På SBU:s upplysningstjänst identifierar och redovisar vi sammanställd forskning (systematiska översikter) eller identifierar vetenskapliga studier som svarar på en avgränsad fråga. Vi bedömer risken för bias (överskattning eller underskattning av resultat) i systematiska översikter och presenterar författarnas slutsatser från systematiska översikter med låg eller måttlig risk för bias. I vetenskapliga primärstudier bedömer vi inte risken för bias och därför presenteras de bara som referenser. Vid behov bedömer vi kvalitet avseende ekonomiska aspekter och överförbarhet av resultat i hälsoekonomiska studier och presenterar författarnas slutsatser från de studier som bedöms ha minst medelhög kvalitet och överförbarhet. I svaren väger vi inte samman resultaten eller bedömer graden av vetenskaplig tillförlitlighet.

Bakgrund

Ersta Väändpunktens barnprogram används i kommunala stödgrupper för barn i familjer med bland annat psykisk ohälsa, familjevåld och skilsmässoproblem. Programmet syftar till att deltagarna ska få ökad medvetenhet om sina egna behov och personliga gränser samt stärka självkänslan och bryta ohälsosamma mönster [1]. Det finns en version för tonåringar som bygger på samma principer. De flesta barngruppsverksamheter som finns i Sverige i dag har sitt ursprung i Ersta Väändpunktens anhörigprogram [1].

Programmet är utvecklat ur Minnesotamodellens program ”Children are people too” (CAP) men man har lagt till fler komponenter och vänder sig även till grupper med andra problem. CAP utvecklades för alkoholproblematik. Det finns inga tidigare utvärderingar av Ersta vändpunkten från SBU men i SBU-rapporten ”Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn” från år 2010 togs Ersta vändpunkten upp i samband med programmet CAP [2]. Då saknades det studier så man kunde inte göra någon bedömning av vare sig CAP eller Ersta vändpunkten [2]. Programmet CAP presenteras också i ett annat svar från SBU:s Upplysningstjänst [3].

Avgränsningar

Vi har gjort sökningar (se avsnittet Litteratursökning) i databaserna MedLine, Scopus, SocIndex, PsycINFO, ERIC, Academic Search Premier och SwePub.

Vi har formulerat frågan enligt följande PICO¹:

- Population: Barn 7–12 år som lever i familjer där någon är beroende av alkohol eller droger
- Intervention: Ersta vändpunktens barnprogram
- Control: Sedvanlig behandling eller andra stödprogram
- Outcome: livskvalitet, ohälsosamma mönster, medvetenhet om egna behov och personliga gränser, självkänsla, psykisk ohälsa, alkohol, droger och kemiskt beroende

För att vi skulle inkludera en artikel i svaret krävde vi att den var publicerad på engelska eller något av de nordiska språken.

Resultat från sökningen

Upplysningstjänstens litteratursökning genererade totalt 116 artikelsammanfattningar (abstrakt). En projektledare på SBU läste alla artikelsammanfattningar och bedömde att inga av dem kunde vara relevanta. Vi kommer därför inte att presentera några resultat eller slutsatser.

Lästips

SBU:s upplysningstjänst identifierade inga jämförande studier. Men i sökresultatet fanns en FoU-rapport [4] och fyra kvalitativa uppsatser om Ersta vändpunkten och stödgruppsverksamheter för barn [5–8]. Av intresse kan även vara rapporten från SBU:s Upplysningstjänst om stödgrupper till barn och unga som lever i familjer med psykisk ohälsa eller substansmissbruk från år 2019 [9]. Programmet CAP presenteras i ett annat svar från SBU:s upplysningstjänst [3].

¹ PICO är en förkortning för patient/population/problem, intervention/index test, comparison/control (jämförelseintervention) och outcome (utfallsmått).

Projektgrupp

Detta svar är sammanställt av Alexandra Snellman (projektledare), Emma Palmkvist Wojda (utredare), Sara Fundell (projektadministratör) samt Irene Edebert (produktsamordnare) vid SBU.

Litteratursökning

MedLine via Ovid 200109

“Ersta diakoni version of “Children are people too (CAP)” - Ersta vändpunkten

Search terms	Items found
Intervention:	
1. ersta.af	
2. vandpunkten.af	
3. 1 and 2	0
Final 3	0

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

.ab. = Abstract

.af. = All fields

.ti. = Title

.kw. = Keyword

exp = Term from the MedLine controlled vocabulary, including terms found below this term in the MeSH hierarchy

/ = Term from the MedLine controlled vocabulary

* or \$ = Truncation (if found at the end of a free text term)

Scopus via Scopus 200109

“Ersta diakoni version of “Children are people too (CAP)” - Ersta vändpunkten

Search terms	Items found
Intervention:	
1. ALL(ersta AND vändpunkten)	0
Final 1	0

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

TITLE-ABS-KEY = Title or abstract or keywords

ALL = All fields

PRE/n = "precedes by". The first term in the search must precede the second by a specified number of terms (n).

W/n = "within". The terms in the search must be within a specified number of terms (n) in any order.

* = Truncation

“ “ = Citation Marks; searches for an exact phrase

Embase via embase.com 200109**“Ersta diakoni version of “Children are people too (CAP)” - Ersta vändpunkten**

Search terms	Items found
Intervention:	
1. ersta AND (vändpunkten OR vandpunkten)	0
Final 1	0

/de= Term from the EMTREE controlled vocabulary

/exp= Includes terms found below this term in the EMTREE hierarchy

/mj = Major Topic

:ab = Abstract

:au = Author

:ti = Article Title

:ti,ab = Title or abstract

* = Truncation

'' = Citation Marks; searches for an exact phrase

SocIndex, PsycINFO, ERIC, Academic Search Premier via ebsco.com 200109**“Ersta diakoni version of “Children are people too (CAP)” - Ersta vändpunkten**

Search terms	Items found
Intervention:	
1. TX(ersta AND (vandpunkten OR vandpunkten))	0
Final 1	0

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

AB = Abstract

AU = Author

DE = Term from the thesaurus

MM = Major Concept

TI = Title

TX = All Text. Performs a keyword search of all the database's searchable fields

ZC = Methodology Index

* = Truncation

“ ” = Citation Marks; searches for an exact phrase

SwePub 200109**“Ersta diakoni version of “Children are people too (CAP)” - Ersta vändpunkten**

Search terms	Items found
Intervention:	
1. ersta vändpunkten	1
Final 1	1

“ ” = Citation Marks; searches for an exact phrase

Google Scholar 200109**“Ersta diakoni version of “Children are people too (CAP)” - Ersta vändpunkten**

Search terms	Items found
Intervention:	
1. “ersta vändpunkten”	115
Final 1	115

“ ” = Citation Marks; searches for an exact phrase

Referenser

1. Socialstyrelsen. Metodguiden: Ersta Vändpunktens barnprogram; [cited 2020 Feb 28]. Available from: <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/ersta-vandpunktens-barnprogram/>
2. SBU. Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn. En systematisk litteraturöversikt. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU); 2010. SBU-rapport nr 202. ISBN 978-91-85413-38-6.
3. SBU. CAP (children are people too): ett program för barn som är anhöriga till missbrukare Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2020. SBU:s upplysningstjänst. [cited 2020 april]. Available from: <http://www.sbu.se/ut202017>
4. Skerfving A. (2009) Institutionen för socialt arbete. Utvärdering Av Barngrupps verksamhet - ett metodutvecklingsprojekt. FoU-rapport 1/2009 Stockholms universitet
5. Bodin A & Lönn H. (2008) Upplevelsen av att delta i stödgrupp - Barn och ungdomar med en psykiskt sjuk förälder Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete. C-uppsats VT 2008
6. Bjordal E. (2009) Stödet som är så nära men ändå så långt ifrån -En kvalitativ studie om rekrytering av deltagare till stödgrupper för barn till missbrukare. Institutionen för socialt arbete. Socialt arbete uppsats 15 hp, SD82, 2009
7. Karlsson J. (2009) Att bryta tystnaden -En kvalitativ studie om stödgruppsarbete med barn och unga som växt upp med föräldrar som har alkohol och drogmisbruk C-uppsats Socionomprogrammet Høstterminen 2009
8. Stein N & Wijk J. (2014) Fem unga kvinnors återberättande av sina upplevelser i stödgrupper för barn till föräldrar med missbruk, psykisk ohälsa och/eller våldspöblematik. LUNDS UNIVERSITET Socialhögskolan Kandidatuppsats (SOPA63) VT 14
9. SBU: Stödgrupper till barn och unga som lever i familjer med psykisk ohälsa eller substansmissbruk. SBU:s Upplysningstjänst Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU); 2019 <https://www.sbu.se/ut201904>